ना॰स्कंद
११

भा॰२२

(1)

॥श्रीकृष्णापर[illegible]नमः॥भागवत॥
॥एकादश[illegible]यावावीसावा॥प्रारंभ॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(2)

श्रीगणेशायनमः॥ ॐ नमोसद्गुरुरखांबसुत्री॥ चैत्यासि
त्वक्षपुतल्मायंत्री॥ नाच्यविसि निजतंत्री॥ प्राचीनदोरी
च्चभावें॥१॥ दोरीधरिलिदिसें नेदिसी॥ परिपुतव्यास्य
येंनाच्यविसी॥ नवलत्लाघवीकैसाहोसी॥ ध्यासतेसिस्स
वेंद॥२॥ जेथजैसीज्याचीप्रवृत्ती॥ तेंभुतनाच्येतैस्यारीती॥
१॥ तेनाच्यतीचेतनाशक्ती॥ [illegible] तीदीणहस्तें॥३॥ जेविकां
च्चेतनत्लोहातें॥ ध्रुव [illegible] वनिजसाम्यर्थें॥ तेवितुस
कव्वभुतातें॥ निजसत्तेंना [illegible] सी॥४॥ ध्येसीसदानाच- १२
त्तिपरतंत्र॥ तर्हीं अभिमा [illegible] चक्र थोर॥ सत्यमानु नि
देहाकार॥ ध्याह्नीस्यतंत्रह्मणविती॥५॥ ध्याह्नीसज्ञानथ
२। तिज्ञाते॥ ध्याह्नीकर्मकेंव्वकर्ती॥ ईतरेंमुखेंसमस्तें॥ ध्येश्य॥
अभिमानातेंवाढविती॥६॥ एवं देहाभिमानाच्यिनेहातें॥
विसरोनिध्यापुत्लयाअकर्तुहातें॥ स्यचेंपावत्लेकर्मबंधातें॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

2A

ऊ विस्व प्रावस्छे विशवाधी ॥७॥ स्य प्रीघ्यतिशयें च्यटिलें
वीरव ॥ आतां उतरलें निशेरव ॥ तोषि बंधमोक्षिदेरव ॥ सस्यहें
मुर्खमानिती ॥८॥ हे तुझी स्वां बसुत्री चीकळा ॥ मिथ्यास्यूयेवें
दाविसि डोळां ॥ हा घ्यतिशयें घ्यगाध सोहळा ॥ घ्यतर्क्य लीं
ळा तर्केना ॥९॥ घ्यचेतनी चेतन धर्म ॥ प्रत्यक्ष दाविसि तुसु
गम ॥ हें चि तुसें नकळे न[illegible] ॥ नेकर्म घ्यकर्ता ॥१०॥ घ्यकर्ता
चि तु होसी कर्ता ॥ कर्ता [illegible] घ्यकर्ता ॥ हे तुझी स्वां बसु
त्रता ॥ नकळे सर्वथा कों[illegible] ॥११॥ तु सी माया पाहों जातां ॥
तो चि ते मायेने ग्रासिला [illegible] ॥ घ्यसो तु जरि चि पां हों ह्मणतां ॥
हे सहा वस्छा मायेची ॥१२॥ घ्यैसें तुझें स्वांबसुत्र ॥ घ्याकळन
कळे गाचरित्र ॥ देखोंने दोनि निजसुत्र ॥ भुतें विचित्र नाच
विसी ॥१३॥ तुसे नि जग होय जाय ॥ परि म्या केलें हे ठाउकें नो
हे ॥ घ्यैसा तुझा खेळ पां हे ॥ कोणें कायेत्न क्षोवें ॥१४॥ या परिखे

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3)

ळवाढविसी॥ सवें चिविकरुणुनि मोडिसी॥ विकारमहत्तत्वींसां
टविसी॥ हें हीकर्तुत्व धेंगासिन लगतगेलें॥१४॥ यास्येंसुक्ष्म
हें मुस्यलक्षिण॥ तुझेंरूपेवीण नकळेजाण॥ तुझीरूपाजा
लियांपरिपुर्ण॥ जनीजनार्दन प्रकटेपैं॥१६॥ जनीप्रकटल्यां
जनार्दन॥ तद्रूप होईजे आपण॥ हें मुक्तिचीनिजखुण॥ तेथ
मिंतुपण रिगेना॥१७॥ मिं तुंपणेंवीण प्रसिध॥ जनींजनार्दन
निजानंद॥ सच्चियेरूपें[illegible]द॥ श्रीभागवतशुधवाखा
२॥ णिलें॥१८॥ तेथयेकाविसांव[illegible]प्रती॥ वेदश्येकांडलक्षार्थस्थि
ती॥ ब्रह्मयेकच्यनिश्चि[illegible]स्थितीअविनाशी॥१९॥ हें वेदा २॥
र्थसार निरूपण॥ श्येकतां उधवें पासीं वळिखुण॥ ब्रह्मयेकाकी
परिपूर्ण॥ दुजेंनाविण संचलें॥२०॥ वेदवादें ब्रह्मयेक॥ स्यानु
भवेंतैसें च्यिदेख॥ तरिज्ञाने ऋषिजनलोक॥ केवितबंध्यने
कबोलती॥२१॥ येचिच्य शंकेलागिजाण॥ उधवें स्वयें मांडिलें॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(३४)

भा० स्कंद ११ प्रश्न परिपोटां तिल भिन्न खुण ॥ उगा श्रीकृष्ण नराहावा ॥२२॥ अ० २२
मि जालों ज्ञिब्रह्मसंपन्न हैं येक तां माझें वचन ॥ निजध्या
मानिघेतल श्रीकृष्ण ॥ मग हें दर्षण मज कैंचें ॥२३॥ येसिया
काकुलती जाण ॥ संशयवीण करी प्रश्न ॥ तेवी सीघयेक तां
कृष्णवचन ॥ सुखसमाधान बोलत ॥२४॥ तंव कृष्णाचें म
निघ्या ॥ णिक उधव मी [illegible] क ॥ मिथ्या वियोगाचें दुख
हें केळे तंव देख प्रश्नसां [illegible] बोलिसां वेध्यध्याइं देख
तत्वसंख्यासां गेथ्य [illegible] कोति पुरुषविवेक ॥ जन्मम
रणघेतक प्रकारु ॥२६॥ आत्मा येक कि घ्यनेक ॥ घ्याणि तत्व
संख्याविवेक हें केलो वयानिष्टंक ॥ उधव देख पुसत ॥२७॥
श्लोक ॥ उधव उवाच ॥ कति तत्वानि विश्वेश संख्यातान्यृषिभिः
प्रभो ॥ नवैकादश पंच त्रिण्यात्थ त्वमिह शुश्रुम ॥१॥ टीका ॥
विश्वात्मका ॥ विश्वेश्वरा ॥ विश्वधरा ॥ विश्वंभरा ॥ विश्वसाक्षी वि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

ग्याकारा। विश्वैकसुंदरा। श्रीकृष्णा॥२८॥ तुज विश्वासकल्प
णातां। जडमळीनयेकेदशिता। झालीह्मणसि अज्ञानेता। या
लागि प्रभुताउपपादी॥२९॥ जडमळीन अज्ञानता। ईयमायेस्तव
होतीतत्वता। तेमायेच्या तुं नियंता। हे अगाधप्रभुता पैं तुझी॥३०॥
ऐसियासंबोधनद्वारा। विनवणी स्वामिसारंगधरा। तत्वसं
ख्येच्याविचारा। निजनिर्धार पुसत॥३१॥ जेतपसामर्थ्यें समर्थ
थोर अनागतदक्षेऋषेश्वर। हांबोलीतत्वसंख्याविचित्र। पृथ
कप्रथकाकार बोलती॥३२॥ तत्वसंख्या ईर्थंभुत। येकोणिसांवे
अध्यायांत। तुह्मी चि निरुपिलें तत्वार्थ। तोच वृतांत सांगत॥३३॥
चरण॥ नवेकादशपंचत्रिंन्याद्वयोदांवाश्लोकीच्यानिरुपणीं॥
हे अठावीसतत्हें गणणी। सांगीतली सारंगपाणी। मज ल्हा
गुनिनिश्चित॥३४॥ ये तत्वसंख्येचाविचार। प्रकृतिपुरुषमह
द अहंकार। पंचमहाभुतें थोर। यासांख्याप्रकार नवांचा॥३५॥

5A

दाहाईंद्रियव्यकरावांमन ॥ पांच्यविषयतीनगुण ॥ हेंथ्यठावी
भा॰ स्कंद ११ ससंख्यागण ॥ स्यमुखें थ्यापणनिरूपिलें ॥ २६ ॥ यापरिंगलक्ष्मीप श्लो॰ २२
ती ॥ हेंमुख्यहें तुझीतहो की ॥ थ्यातांरुषीश्वरांच्यियायुक्ती ॥ थ्यायीक
तुजप्रतीसांगेन ॥ २७ ॥ श्लोक ॥ केचित्षड्विंशति प्राहुरपरे पंचविंश
ति ॥ सप्तैके नव षट्केचिच्चत्वार्येकादशापरे ॥ २ ॥ केचित्सप्तदश प्रा
हुः षोडशैको त्रयोदश ॥ एतावत्वंहिसंख्यानामृषयोयद्विवक्षया ॥ ३ ॥
टीका ॥ येथ्यतत्वसंख्यामत[illegible]षेश्वरांमाजिवेंवाद ॥ यावे
वादाचेंशब्द ॥ थ्यायीकविष[illegible]सांगेन ॥ २८ ॥ येकह्मणेतत्वेंसवी
स ॥ दुजाह्मणेउगाचेस[illegible]वयाना ही पैस ॥ तत्वेंपंच
विसनियमस्थ ॥ २९ ॥ तीजाह्मणे तुह्मीयेथें ॥ कैसेनिवाढवा
लस्यमतें ॥ तत्वेंनियमेसिंसात ॥ कैंच्यिबहुतबोलतां ॥ ३० ॥ ये
कह्मणेहेंथ्याभिनव ॥ बोलतांनलजतीमानव ॥ वृथाबोल
चीलिंवल्लव ॥ तत्वेंनवनियमस्थ ॥ ३१ ॥ तंवहांसोनिकोल्हिला

"Joint project of The Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

५

प्र येक॥स्त्रापेंसज्ञानजाल्लेलोक॥मिथ्याबलततत्वजल्पक॥तत्वशो
द्धनियस्त॥४२॥येकह्मणेपरतेस्सर॥नेणातत्वसंख्याविचारो॥त
त्वेंनियमिलिंच्याकरा॥बुडबुडसैरानकरावी॥४३॥दुजाह्मणेत
त्वेंवीचारा॥नेणोनिधरितीद्याहंकारा॥पुसोनियांथोरथोरां॥तत्वें
सतरानियमस्त॥४४॥येकह्मणेविसतीसवळा॥काव्यार्थपिटालके
पाळा॥नकळेभगवंताची [illegible] तेंसोळानियमेस्सी॥४५॥च्या
४॥ णीकह्मणेयांगर्वीतांपारां [illegible] सेतत्वविचारा॥तत्वेंनियम
स्तच्यितेश॥निजनिधारांम्य [illegible]॥४६॥येकह्मणेपसांडोच्यातुरी
तत्वेंनियमस्तच्यिच्यारी॥दु[जाह्मणे]यकायस्याकुसरी॥तत्वेंनि ८॥
धरिदोनीची॥४७॥तिजाह्मणेवोजटलोक॥कोणेंधरावेंयांच्यें
मुख॥निजनिर्धारीततत्वयेक॥येकाच्याध्यनेकविस्तार॥४८॥एवं
मत्तपरंपरानानामती॥रुषेश्वरींबोल्यितांयुक्ती॥तुझ्यातत्वावादाधि
निश्चिती॥कोणेंईश्वमुतीमानावी॥४९॥श्लोक॥गायंतिपृथग्गा

Joint project of The Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

भा०स्कंद ११ युष्मं न्निदन्नो वक्तुमर्हसि ॥६॥ टीका ॥ तुं निजात्मा परमेश्व ध्या० २२
र ॥ तुज जाणावया रूषेश्वर ॥ वेचुनि युक्तीचे संभार ॥ तत्व वि
चार बोलती ॥४९॥ स्वामी नेंसांगितलें तत्वयेक ॥ रूषेश्वर बोल
ति अनेक ॥ येचि विखी तें निष्टंक ॥ मज अवश्यक सांगावें
॥५१॥ एवं यातत्व निश्चयांसी ॥ मज सांगावया योग्य होसी
ऐसं विनविलें रूषीकेशी ॥ तो उधवासि तुष्टला ॥५२॥ जें जें रू
षेश्वर बोलती ॥ तीं तीं तत्व [illegible] ती ॥ हें सर्वज्ञ ज्ञाते ह्मणती
तें चि अर्थीं हरि बोले ॥५३॥ [illegible]का ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ युक्तं च
सन्ति सर्वत्र भाषते ब्राह्मणा [illegible] ॥ मायां मदीयामुद्गृह्य वद
तां किं नु दुर्घटं ॥७॥ टीका ॥ ज्याचे निमत्त जें जेसें ज्ञान ॥ तो तेसें
करित तत्व व्याख्यान ॥ या हेतु बोलती ब्राह्मण ॥ तें सत्य जाण उ
धवा ॥५४॥ जरि अवघवघीं मत्तें प्रमाण ॥ तरि कां करावें मत्तखंड
ण ॥ उधवा तुं ऐसें न ह्मण ॥ तें मि निज खुण सांगेन ॥५५॥

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. " Joint project of the

(6)

घचटचटीमाझीमाय॥ जेहरिहरांनयेध्याय॥ जेंनाथि
लेंवाढउनियां। लोकत्रयांभुलवीत॥५६॥ तेमायाधरुनिहातें॥
रुषेश्वरनीजमतें॥ जोजोजेंजें बोलेलयेथ॥ तुं तें तेथ घेंडस
व त्य॥५७॥ केवंदोराच्यासर्पाकार॥ हाश्वेतरुप्यकींरक्तांबर॥ ज्यासि
लैसाभ्रमाकार॥ यासिसाचार ते तैसा॥५८॥ तेविध्यालेतहय
केचिजाण॥ अविके रि नि ण॥ तेथनानातहास्यें व्येख
८॥ न॥ बोलतिब्राह्मण मा ५९॥ तेमायेच्यामायेकाविस
ती॥ नानावा ख्वादस्यमत वा दाचीवादरिछती॥ अयी
कतुजप्रतिसांगेन॥ ॥ नेतदेवंयथाथत्वंमदहंव ५
च्मितततथा॥ एवंविवदतांहेतुःशक्तयोमेदुरत्ययः॥५॥ टिका॥
माझेमायेच्येंप्रबळबळ॥ तेणेंअभिमानअतिसबळ॥ वाय
उनियुक्तिच्येंवाग्जाळ॥ करितीकोल्हाळवाग्वादीं॥६१॥ प्रबळ
शास्त्रश्रवणाभिमान॥ तुझेंवचनतेंअप्रमाण॥ मींबोलेतेंचि

"Joint project of The Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(६५)

भा॰ स्कंद ११ प्रमाण॥ यत्रावलंबन केलें अस्से॥ ६१॥ सह रजादि गुणीं सती
माझे मायेच्या अनंतशक्ती॥ तेणे गुणक्षोभणें विवादती॥ स्वम धा॰ २२
ति व्याप्ति अभिमानें॥ ६२॥ श्लोक॥ यासां व्यतिकरादासीद्विकल्पो
वदतां परं॥ प्राप्ते शमदमेप्येति वादस्तमनुशाम्यति॥ ६॥ टीका॥
गुणक्षोभें अभिमान॥ विकल्प [illegible] पसरे विगहन॥ विकल्पें यु
क्तिचें छळण॥ करि व्याप [illegible] वादें॥ ६४॥ सांडितां गुणक्षोभ
विलास॥ रजतमाचा होय [illegible] सत्ववृत्तीच्या निजप्रकाश॥
अतिउल्हासें शमदमाच्या [illegible] शमदमेंचि निजवृत्ती॥ संकल्प
विकल्पें सिजती॥ वादप्रवृत्ती [illegible] परमती॥ जे बिसरूर्य प्रतिष्ठां
धारें॥ ६६॥ सर्वज्ञ होते गोहाती॥ तेहि नाना तत्वाच्या तत्वोक्ती॥ स्व
ये विवंचु जाणती॥ आयीक तुज प्रति सांगेन॥ ६७॥ श्लोक॥
परस्परानुप्रवेशात्तत्त्वानां पुरुषर्षभ॥ पौर्वापर्य प्रसंख्यानं
यथा वक्तुर्विवक्षितं॥ ७॥ टीका॥ देवगुरूपासीं शास्त्रपाठ॥ क

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

रनिसा ॥ घेत्ली ॥ निज ॥ निद्य हैकें उधवा पुरुषश्रेष्ठ ॥ प्रियवरी
ष्टां प्रीयतम ॥ ६८ ॥ तत्वगुणात्यें जैं लेखं ॥ येकात्यें थोडें येकाचें
अधीक ॥ हा अनुप्रवेष वेंपरव ॥ येकाम ॥ज्जियेकें उपजती ॥ ६९ ॥
तत्वापासुनि तत्वें होती ॥ कारणरुपें कार्याची स्थिती ॥ अंतिजे
थील तेथें प्रवेशती ॥ तें तत्वा पपती उधवा ॥ ७० ॥ पुर्वस्थिती जें तें
कारण ॥ त्यापासुनि उपजे [illegible] जाण ॥ हें कार्यकारणाचें
लक्षण ॥ तत्वविषय अप[illegible] ॥ ७१ ॥ येथें वत्याचें जैसें मनो
गत ॥ तैसीच तत्वसंख्य[illegible] ॥ कार्यकारण येकत्व गणि
त ॥ तत्वसंख्या तेथ थोडी [illegible] येकें तकार्य घ्याणि कोरण ॥
गणितां घ्याणि ति भिन्नाभिन्न ॥ तेथ तत्वसंख्या अधीक
जाण ॥ होय गणण उधवा ॥ ७२ ॥ एवं कार्यकारणों भिन्ना
भिन्नें ॥ तत्वसंख्या थोडी बहुत होणें ॥ ही तत्ववक्त्याची ल
क्षणें ॥ तुज म्यां लक्षणें सांगीतलीं ॥ ७३ ॥ येचि विषीं चीउप

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

भा० स्कंद ११ पती॥ सा गताहे श्रीपती॥ कार्यकारण॥ निजयुक्ती॥ उधवाप्रति धा० २२

निवाडें॥ टि॥ श्लोक॥ एकास्मिन्नपि दृश्यंते प्रविष्टानि तरानि

चं॥ पूर्वस्मिन्वा परस्मिन्वा तत्वे तत्वानि सर्वशः॥ टीका॥ आ

काशापासुनी वायु जाला॥ तो गगनेंवेगळा नाहीं गेला॥ वायु-

पासुनि अग्नि जाला॥ तेथ प्रवेश आला दोहींचा॥ टि॥ अग्नि

पासुनि जाला जळ रस॥ तेथ तिहींच्या निवास॥ जळापा

सुन पृथ्वीचा प्रकाश॥ तेथ प्रवेश चहुंच्या॥ टि॥ तेसें का

र्य आणि कारण॥ परस्परें अभिन्न जाण॥ जेवि तंतु आणि सु

वर्ण वेगळेपण येकवे॥ तंतु आणि पट दोन्ही दीसती

येकवाट॥ तेवि कार्यकारणसंकर॥ दिसे पट आभिन्न हे॥ टि॥

सारखे स्थीं नारे कें केकी॥ परि सारखर नाहीं मुकली॥ तेवि का

रणांची कार्यें जाली॥ आस तो संचली कारण हें॥ टि॥ जेवि कां प

थ्वीच्या मृत्पिंड॥ मृत्पिंडि अनेक भांड॥ होतां घडे गाडगे उद्दउ म

८

तीकाअखंडसर्वामाजी ॥८१॥ तेविकारणिकार्यविशेषु ॥ कार्या
सिकारणाचाप्रकाषु ॥ हापरस्परानुप्रवेशु ॥ अनन्यविलासुअ
खंडेसें ॥८२॥ एवंकार्यआणिकारण ॥ होयभिन्नआणिअभि
न्ना ॥ तेणेतत्वसंख्यालक्षण ॥ घडेउणान्युनाधिक ॥८३॥ श्लोक
पौर्वापर्यमतोमिषांप्रसंख्यानमभीप्सतो ॥ यथाविविक्तंयद्व
क्रं गृह्णीमोयुक्तिसंभवा ॥ [illegible] ॥ म्यांसांगीतलीतैसीजाण ॥
११ तत्वसंख्याअधीकन्युन्य ॥ हाअ[illegible]वयाहेंचिकारण ॥ वक्त्याची
ज्ञानवीवक्षा ॥८४॥ जैसेंज्या[illegible]ज्ञान ॥ तैसायीस्पीतमत्ता ७
भिमान ॥ तैसतैसें तत्वव्याख्यान ॥ रुषिश्वरजाण बोलती ॥८५॥
जोबोलेज्यामतायुक्ती ॥ तेंतेंघडेसामत्तसंमती ॥ हें मिजाणे
सर्वज्ञश्रीपती ॥ यालागीसायुक्तीमिहींमानी ॥८६॥ जेंबोलि
लेरुषिजन ॥ सवीसतत्वविवचन ॥ उधवाउजमीसांगेन ॥
सावधानअवधारीं ॥८७॥ श्लोक ॥ अनाद्यविद्यायुक्तस्यपु

४८

भा॰स्कंद ११ रूषस्यासवेदनं॥स्यतोनसंभवेदन्यस्ततस्तोज्ञानदोसवेद॥१०॥ ध्या॰ २२

टिका॥ प्रकृतिपुरुषमहत्तत्वयेथें अहंकार आणिमहाभुतें॥
ईद्रियेंवीषयसमवेतें॥ईयत्तत्वें निश्चितेंपंचवीस॥८॥ येथपुरु
षाहोनीयांभीन्न॥ जीववेगळागणुनीजाण॥ तत्वसंख्यालक्ष
ण॥ केलीसंपूर्णसवीस॥९॥ जिवाच्या भिन्नत्वाचेंकारण॥ अना
दीअविद्येस्तवजाण॥ येउनिठेलादेहाभिमान॥ कर्मबंधन
दृढजालें॥१०॥ अहंकृतेपणाचाखटाटोप॥ तेणेंअंगीआदळे
पुण्यपाप॥ वीसरलानिजस्वरूप॥ बिषयलोलुप्यवाढवीतां॥११॥
लागलेंबधत्तेचेंबंधन॥ नकरवेकर्मपाषछेदन॥ त्याच्या
उधारालागिजाण॥ ज्ञानदातासर्वज्ञईश्वर॥१२॥ गुरुद्वारापा
विजेज्ञान॥ तेथईश्वराचाआभारकोण॥ यथईश्वररूपेवी
ण॥ सद्गुरुजाणभेटेना॥१३॥ जालियांसद्गुरुप्राप्ती॥ ईश्वररू
पेवीणनघडेभक्ती॥ सद्गुरुतोचिईश्वरमूर्ती॥ वेदशास्त्र।

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

८

थींसमत ॥ ९४ ॥ गुरुईश्वराभीन्नपण देखेतोनागवलाध्याप
ण ॥ एवंईश्वरानुग्रहेंजाण ॥ ज्ञानसंपन्नहोयजीव ॥ ९५ ॥ गुरु
निसांगितलिज्ञानास्थिती ॥ तेईश्वररूपेंवीणस्थिती ॥ ठसावे
नासाधकांप्रती ॥ जाणनिश्चितीउधवा ॥ ९६ ॥ जीवनीयम्यईश्व
रनियंता ॥ जीवबध्दसानतोज्ञानदाता ॥ जीवपरिछींन्नयेकदे
सिता ॥ ईश्वरसर्वथासर्व[illegible]जीवहीनदीनबध्दज्ञान ॥ ईश्वर
समर्थसर्वज्ञ ॥ जीवासद[illegible]बंधन ॥ ईश्वरतोजाणनिष्क
र्म ॥ ९८ ॥ एवंईश्वरस्वरूपेन ॥ जीवा[illegible]प्राप्तहोयज्ञान ॥ यालागिई
श्वरहोउन ॥ जीवभिन्न[illegible] ॥ ९९ ॥ [illegible]णासिकरितांकर्मार्पर
ण ॥ जीवासिप्राप्तहोयीलज्ञान ॥ हेंसर्वथानघडेजाण ॥ जड
त्वपणकर्मासी ॥ १०० ॥ कर्मस्वरूपेंजडध्यचेतन ॥ त्यासिचेतवि
ताईश्वरजाण ॥ तेंनकरितांईश्वरार्पण ॥ ज्ञानदाताकोण
कर्मासी ॥ १ ॥ कर्मजडहेंनाहींसत्ता ॥ कर्मक्रियेचाईश्वर

८

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

१४

भा॰ स्कंद ११ | ध्या॰ २२

ज्ञाता॥ ईश्वराचि कर्मफळदाता॥ कर्मचे तविताईश्वर॥१॥ जीवा
सि ज्ञानसायुज्यता॥ कां स्वर्गफळभोगदाता॥ अथवा ईहलोकिं
वर्तविता॥ जिवासि तत्वता ईश्वरु॥२॥ यापरि अंवश्य जाण॥ जी
व ईश्वर करितां भिन्न॥ तरी तें सविसस्त पुर्ण॥ बोलिले ब्राह्मण या
हेतु॥४॥ पंचवीस तत्वांची कथा॥ ते जीवेश्वराच्या ऐक्यता॥ तेंही
सांगेन मिं च्याता॥ सांची [illegible] यामता संमत॥५॥ श्लोक॥ पुरुषेश्वर
योरत्र न वेत्लक्षण्य म[illegible]व [illegible] कल्पना॥ पार्थाज्ञानं न्यप्रकीर्तितं
गुणेः॥११॥ टीका॥ जिवेश्वरा [illegible] ऐक्यता॥ सहजचि असे स्वभाव
ता॥ तथ अनुमात्र भेदवार्ता [illegible] गे सर्वथा निश्चित॥६॥ स्वभा
वें पाहातां दर्पण॥ येकाच्ये देखिजे दोनि पण॥ परि द्विधा न व्हे-
चि आपपण॥ या परि जाण जिव शिव॥७॥ अज्ञान प्रतिबींबीं तें जी
व॥ सत्य आदर्शातो सदाशिव॥ तर्‍हीं ऐक्यतेचें जें वैभव॥ तो निज
स्वभाव मोडेना॥ जेविं दर्पणामाजी आपण॥ ते विजी वरूपें शी

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(१०)

वचिजाण ॥ दोन्हींचे तनवेंसमान ॥ तेंहीं लक्षण अवधारीं ॥९॥
ऐसीचेष्टा कीजे थापण ॥ तेंस्वि प्रतिबिंबीं भासेजाण ॥ तोचि
ईश्वरसत्तासचेतन ॥ गमनागमनजीवासी ॥१०॥ जेणेंस्वरू
पेंथासे थापण ॥ तद्रुप प्रतिबिंब दीसेजाण ॥ तोचिईश्वर वसे
पूर्ण ॥ असेअविछिन्न जी[illegible]ची ॥११॥ जैसाअग्निशास्त्रींसं
केलिला ॥ तऱ्हीं अग्नी प[illegible]संचला ॥ तोविशिवासिजि
॥९॥ वभाव थाला ॥ परि[illegible]हो[illegible] निजत्व ॥१२॥ अशंका ॥ होकां
जिवशिव एक ॥ तरियेक[illegible]नयेकैचेरव ॥ सदोखथाणि
निर्दोख ॥ हें विशेखकांदीसत ॥१३॥ थी स्तरिं प्रतिबिंब लासवी ॥९५॥
ता ॥ साप्रतिबिंबों अंगीसवथा ॥ थी ल्लुरीचे मळ पाहातां ॥ दी
सतीतत्तताला गलें ॥१४॥ तेंस्विनिर्वदुनि पाहातां वेगीं ॥ बींब
प्रतिबिंबनीयेगीं ॥ सर्वथा मळ न लगे अंगीं ॥ उभयभागीं वि
शुध ॥१५॥ आरिसया अंगीं ठीकेलें मळ ॥ सुव्यक्त बैसले बहुत

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

१०४

भा० स्कं० द० ११

काळ ॥ ते प्रतिबिंबाअंगी केवळ ॥ दीसति प्रबळ जडले ऐसे
॥११६॥ तो मळ पडे जै फेडावा ॥ तैं आरिसा साहाणे तोडावा ॥ प
रि बींब प्रतिबिंब केव्हां ॥ साहाणे घरावा हें बोलों नये ॥११७॥ तेवि
स दोषपणि निर्दोष ॥ केवळ जीवेस्याच्य हे देख ॥ जिवशिवउ
भयताचो रख ॥ नित्य निर्दो[illegible]रूप ॥१८॥ पाहातां शुध हें स्फटि
क कैसा ॥ जे रंगी ठेविला [illegible] स्वयें झाला सजैसा तैसा ॥
जीवस्वभाव ठसा तैसा त्यें [illegible] जीवस्वयें चि स्वरूप ॥ जे गुणी
मिळे दिसे तद्रूप ॥ परि गु[illegible] पुण्यपाप ॥ जीवाशिवा त्य मला
गेना ॥२०॥ प्रत्यक्ष प्रतिबिंबि मिथ्यता ॥ दिसे नीज बिंबाचिया
सत्ता ॥ तेवि जीवाशिवा सिध्या भिन्नता ॥ जाण तत्व तां निश्चित ॥२१॥
जीवाशिवाच्यें येकपण ॥ तेणें सांख्ये सामाजि जाण ॥ येक तत्व
होता न्युन ॥ षेड़ातें चीकर्ण पंचवीस ॥२२॥ हे शंका ॥ जीवाशि
वाच्यें येकपण ॥ ऐसें जें जाणतें ज्ञान ॥ तें यक तत्व येथें आम

या० २२

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(11)

ह्या माझि जाणउपजलें ॥२२॥ तें ज्ञान तत्वध्यागी कारितां ॥ पंचवीस
तत्वकथा ॥ दोन्ही मतें होती वृथा ॥ ऐसें सर्वथा न ह्मणावें ॥२४॥
येथ मुक्तिचें निरूपण ॥ श्लोकिच्या अर्धें तील चरण ॥ ज्ञान तें प्रकृति
च्या गुण ॥ यासि वेगळें पण असेना ॥२५॥ गुण कर्मत्यास्वटपट ॥
प्रपंचवध्यज्ञानें ध्यतिलाठा ॥ ज्ञान [illegible] ज्ञानाच्या सत्ववांटा ॥ जेवि कां
टेनि कांटा फेडिजे ॥२६॥ शे [illegible] सत्वगुण ॥ ज्ञाना वबोलिजे
१०॥ मुख्य ज्ञान ॥ तें हीं गुणाम [illegible] जाण ॥ वेगळें पण नव्हे तत्व ॥२७॥
ज्ञान स्वतंत्र न त्व होतें ॥ तरि [illegible] त दोन्ही मतें ॥ तें पडे गुणथ्या १०
होतें ॥ याल्लागि दोन्ही [illegible] ॥२८॥ तत्स्थिती गुणाची व्यव
स्थ ॥ तुज मी सांगेन ध्यातीं ॥ धार्यीक उधवा न त्वता ॥ गुण सर्व
यथा विच्चक ॥२९॥ श्लोक ॥ प्रकृतेर्गुणसाम्यं वै प्रकृतेर्नात्म
नो गुणाः ॥ सत्वं रजस्तम इति स्थित्युत्पत्त्यंत हेतवः ॥१२॥ टीका ॥
उत्पत्ति स्थिती निर्दळणा ॥ हें त्रिगुणांचें कार्य ह्मणे ॥ गुणसाम्य ते

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com